

Inleiding

Hunker naar Amerika

Ik heb een intense verhouding met Amerika. Het is een langdurige affaire, niet alleen door de verhalen die ik er maak, of door de Amerikanen die ik ontmoet, maar ook door gewoon te kijken en te ondergaan, mij onder te dompelen, door te *leven* in Amerika, door naar de winkel te gaan en het contact met mijn burens te koesteren.

Als ik in het vliegtuig zit, ergens hoog in de Amerikaanse lucht, kijk ik naar beneden, naar de vele lichtjes, of naar de Amerikaanse duisternis. De onmetelijke ruimte die de Verenigde Staten heet. Terwijl ik staar, denk ik aan de afgebladderde normen en waarden en het verschrompelde fatsoen in het Amerika van Donald J. Trump. Ik neem de diepe verdeeldheid van het Amerikaanse volk ter harte, ik zwelg de immer groeiende ongelijkheid (inkomen en kansen) naar binnen. Ik voel de voortdurende onrechtvaardigheid rond ras, geslacht en seksuele geaardheid. In Amerika is zonder meer een contrarevolutie aan de gang. Ik zag onlangs een man in stilte een halve minuut lang zijn middenvinger opsteken in 59th Street in New York, ter hoogte van het Trump Hotel even voorbij Columbus Circle. Een veelzeggend gebaar van weerstand.

Ik bezit geen andere wijsheid dan die van mijn waarnemingen. Ik ben een chroniqueur van Amerika, met het uitzonderlijke geluk dat ik op de voorste rij mag kijken naar de geschiedenis die zich – soms snel, soms traag en ongemerkt – ontvouwt. Ik kan alleen maar hopen dat mijn kroniek van Amerika tot wijze gedachten en discussie zal leiden. U hoeft niets zomaar te slikken, maar als u dit boek leest, zult u net als ik die diepe, maar verwarrende

liefde voelen voor de Verenigde Staten, voor de geschiedenis, de cultuur, de rariteiten, het Amerikaanse volk. Amerika is voor mij een *story factory*, een onuitputtelijke verhalenfabriek.

Dit boek stuurt de blik even bezijden de waan van de dag. Soms kan de kijk met het vergrootglas, de blik op de dagelijkse actualiteit, de aandacht danig afleiden. Het nieuws durft ware vooruitgang nogal eens te minachten of te veronachtzamen. Dit boek probeert daarom wat langzamer te lopen. Een beetje zoals lezen zou moeten zijn: een vorm van trager leven. Het boek dat voor u ligt, bevat verhalen over universele gevoelens: heimwee, eenzaamheid, liefde, vervreemding, melancholie, vriendschap, eergevoel en empathie. Vooral aan dat laatste lijkt het de wereld de afgelopen tijd te ontbreken. De verhalen heb ik opgeschreven als een soort tegengif voor wat een journalist normaal doet, voor wat hij normaal ziet en beschrijft. Als reportagemaker voor radio en tv kom ik heel vaak in contact met de dickensiaanse kant van het leven. Ik kom in gevangenissen, ziekenhuizen, opvangcentra, drugbehandelingscentra, bij de daklozen, de politiediensten en de verschoppelingen. Ik kom er genoeg om geregeld vraagtekens te hebben bij het fatsoen van het mensdom.

Mij interesseert ook wat mensen raakt wanneer ze er juist níet over spreken, wanneer ze niet in de media komen. Dat wat achter onze rug gebeurt. Mij boeien ook de mensen die schoonheid belichamen: kunstenaars, helpers, vrijwilligers, kleine helden, mannen en vrouwen met een goed hart. De kleine wereldverbeteraars met hun eenzame strijd tegen de vervuiling van de steenkoolmagnaten, de koppige mensen die een gevecht voeren tegen een overvloed aan plastic in de wereld. Ik hou van Stan Brock, de man die zijn leven geeft om gratis gezondheidszorg bij arme Amerikanen te brengen. In elk zwart gat zit ook wat hoop. Die verhalen? They make me run.

Dit boek heet niet toevallig *Dagen zonder Trump*. Natuurlijk ben ik een overwerkte correspondent in Trumpland. Maar er is zoveel meer dat. Er is zoveel meer dan Donald J. Trump. Dit

boek gaat allereerst over het land en zijn bewoners. Over wat ze uniek maakt.

Grofweg is het boek in zes delen te lezen. Onvermijdelijk, maar met een dwarse blik, duik ik de eerste bladzijden in de wereld van Trump. De onontkoombare realiteit van Amerika in het Trump-tijdperk. *Trump World*: hoe vreemd het is om hier te werken, hoe ik dat elke dag bijna als een E.T. ervaar. Over hoe mijn vakgenoten van de pers in een bubbel lijken vast te zitten over de vastgoedkeizer-president. Met een schier ongeneeslijke Trump-obsessie ('Dagen met Trump'). In het tweede deel keer ik terug naar mijn begindagen, over hoe dat is: in Amerika aankomen en een cultuurschok ervaren ('Naar Amerika'). In deel drie schrijf ik vrij autobiografische beschouwingen over de grote en de kleine gevoelens die een leven in de vs ontketenen ('Hart in Amerika'). Natuurlijk raak ik ook de eeuwige onderwerpen aan, de *issues* die nooit ophouden ons te raken in de Amerikaanse samenleving, zoals het racisme, de wapenplaag, de ongelijkheid, of het trauma van Vietnam ('Hard in Amerika'). Een aantal zaken heb ik eerder in een licht andere vorm uitgediept in mijn 'Amerikaanse kronieken', die het afgelopen anderhalf jaar geregeld online werden gepubliceerd – als een soort zaterdags bijvoegsel in woord en klank – op vrtnws.be, de nieuwssite van de Vlaamse openbare radio- en televisieomroep.

Natuurlijk zitten er vooral heel veel americana in dit boek. Een onuitputtelijke bron van plezier én ellende. Van het Waldorf Astoria tot Georgia O'Keeffe en Little Odessa in Brooklyn. Urenlang discussieerde ik over veel americana met Joost Zwagerman in het radioprogramma *Pompidou*. Americana! Dat was in mei 2014, een jaar voor de zelfgekozen dood van de grote schrijver. Ik mis Joost Zwagerman. Hij was voor mij zo'n beetje de eenenvijftigste staat van Amerika.

Ieder jaar heeft zijn americana. In mijn geboortjaar, 1968, daverde Amerika op zijn grondvesten. Martin Luther King werd vermoord. Robert Kennedy werd doodgeschoten. Tientallen

Amerikaanse steden stonden in brand door onlusten en rassenrellen. De Apollo 8 draaide voor het eerst in een baan om de maan, en maakte intussen de allermooiste foto van de aarde: *Earth Rising*, de blauwe planeet. Lyndon B. Johnson wilde geen nieuwe termijn als president. De racist George Wallace won de presidentsverkiezingen in vijf Amerikaanse staten, met bijna 10 miljoen stemmen in het Diepe Zuiden. Richard Nixon greep uiteindelijk de macht. Overal in de vs roerden studenten zich op de campus, van Des Moines, Iowa tot Berkeley, Californië. De hippies floreerden na de zomer van liefde. Otis Redding kreeg een postume monsterhit met 'Sittin' on the Dock of the Bay', nadat hij in december 1967 bij een vliegtuigcrash om het leven was gekomen. 'Mrs. Robinson' van Simon & Garfunkel werd een vette nummer 1 in de Billboard Hot 100.

Americana. 1968. Vijftig jaar geleden. Toen mijn ouders mij kregen als hun tweede zoon. 1968. *The year that rocked the world*. 1968. Opwindende boeken, zoals *Couples* van John Updike en *The Electric Kool-Aid Acid Test* van Tom Wolfe. Mijn leven lijkt heel vaak op een leeslijst.

Onsterfelijke films in dat wonderjaar, zoals 2001, *A Space Odyssey*, *The Odd Couple* en *Rosemary's Baby*. Ach, en die klassieker met de onvergetelijke deuntjes van Ennio Morricone: *Once Upon a Time in the West*. Het Westen. Die lokroep van Amerika. 1968. Vijftig jaar geleden, een halve eeuw americana voor mij.

Hoe kun je eigenlijk géén amerikanofiel zijn, denk ik vaak. Ik heb er ook nog een aantal familieleden wonen, voornamelijk in Texas. Dat maakt het ook emotioneel, soms zelfs sentimenteel. Het is dáár dat mijn *cowboy boots*-verslaving is ontstaan. Ergens in de buurt van Laredo, in het zuidwesten van *The Lone Star State*.

Amerika is, zoals wijlen Joost Zwagerman schreef: '[...] méér dan een immense voorraadschuur van fenomenale muziek, boeken en kunst. Een ankerplaats voor de ziel [...]' Sinds anderhalf jaar woon ik in Amerika. Soms geef ik mezelf een tik tegen het hoofd om te zien of het wel écht is. Ik raakte zo snel verslaafd aan

de grootsheid van New York. Het jachtige leven, voortdurend verzadigd van allerlei indrukken, van de meest onthullende tot de meest absurde. New York jaagt je gedachten in eindeloze kronkels. Het is een onbestemde vorm van voortdurende overbelasting en hevige prikkels. Een bombardement voor al je zintuigen.

De straatstenen ademen duizenden verhalen uit, zoals de damp uit de roosters van de metro. Voortdurend gewriemel in je hoofd. Een gevoel dat ik deel met de schrijver en voormalige Belgische consul-generaal in New York, Herman Portocarero, in zijn *New Yorkse nachten*. Het is een gemengd gevoel. Want in Amerika gedijs groot geluk, maar snijden de pijn en het gewroet nog dieper. De drang naar succes en naar rijkdom en geluk wegen loodzwaar. Daarover te schrijven, dat is mijn opdracht.

Deelt u met mij die hunker naar Amerika. Die appetijt naar verhalen.

Voor u, lezer: *Dagen zonder Trump*.

Björn Soenens

New York City, april 2018